

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трестового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

***M. v. Germany* – заява №19359/04**

Рішення від 17.12.2009 [Секція V]

Стаття 5

Пункт 1 статті 5

Позбавлення свободи

Законний арешт або затримання

Продовження запобіжного тримання під вартою заявника з перевищенням максимального строку, який був дозволений на момент затримання:
порушення

Стаття 7

Пункт 1 статті 7

Суворіше покарання

Зворотня сила

Ретроспективне збільшення строку запобіжного тримання під вартою з максимум десяти років до необмеженого строку: *порушення*

Факти – У 1986 році заявник був засуджений за замах на вбивство та пограбування до п'яти років ув'язнення. Крім того, суд першої інстанції видав наказ про його запобіжне тримання під вартою – захід, який вважався необхідним з огляду на сильну схильність заявника до вчинення злочинів, які завдавали серйозної шкоди фізичній недоторканності його жертв. Він раніше вже неодноразово засуджувався та карався позбавленням волі, зокрема, за замах на вбивство, крадіжку, розбій та шантаж. На думку суду, він міг вчиняти спонтанні акти насильства і був загрозою для суспільства. Заявник завершив відбувати свій строк ув'язнення в серпні 1991 року та знаходився з того часу в запобіжному триманні під вартою. У квітні 2001 року суд відмовився звільнити його під умовою та видав наказ про його подальше

запобіжне тримання під вартою на строк, що виходив за 8 вересня 2001 року – дату, коли мав сплинути максимальний строк, який був раніше дозволений для такого тримання під вартою. Видаючи цей наказ суд застосував Кримінальний кодекс, який був змінений законом, що набув чинності в січні 1998 року. Суд зазначив, що змінене положення застосовувалося також до ув'язнених, які знаходилися у запобіжному триманні під вартою до набуття чинності законом, та додав, що з огляду на тяжкість судимостей заявника та імовірність вчинення ним нових злочинів, продовження його запобіжного тримання під вартою не було непропорційним. Апеляційний суд підтвердив, що небезпечність заявника вимагала продовження його запобіжного тримання під вартою, та додав, що таке тримання під вартою не суперечило забороні зворотнього в часі застосування положень кримінального права. Заявник подав неуспішну конституційну скаргу. Федеральний конституційний суд вирішив, зокрема, що скасування максимального строку тримання під вартою та застосування цього заходу до злочинців, які були в запобіжному триманні під вартою до набрання чинності новим законодавством і ще не завершили відбування своїх покарань, відповідало Конституції. Він також вважав, що зворотнє в часі застосування зміненого положення Кримінального кодексу не було непропорційним.

Право – Пункт 1 статті 5: Суд підтвердив, що запобіжне тримання під вартою заявника до спливу десятирічного періоду було зумовлено його “засудженням” судом в 1986 році і тому охоплювалося підпунктом 1 (а) статті 5. Суд, проте, постановив, що не існувало достатнього причинного зв'язку між його засудженням та його продовжуваним позбавленням свободи понад десятирічний період у вигляді запобіжного тримання під вартою, що стало можливим лише внаслідок наступної зміни закону в 1998 році. Продовження тримання під вартою заявника обґрунтовувалося судами, які відповідали за виконання покарань, посиленням на ризик того, що в разі звільнення заявник може вчинити нові серйозні злочини, подібні до тих, за які він вже був раніше засуджений. Ці потенційні нові злочини, проте, не були достатньо конкретними та визначеними, як вимагається практикою Суду щодо місця та часу їх вчинення і потерпілих, і тому не відносилися до сфери дії підпункту 1 (с) статті 5. Національні суди не обґрунтовували свої рішення про подальше тримання під вартою заявника на підставі його психічної хвороби. Отже, його тримання під вартою не можна було обґрунтувати також на підставі підпункту 1 (е) статті 5. У підсумку, запобіжне тримання під вартою заявника понад десятирічний строк не було обґрунтованим відповідно до будь-якого з підпунктів пункту 1 статті 5.

Висновок: порушення (одноголосно).

Пункт 1 статті 7: Суд мав установити, чи становило запобіжне тримання під вартою заявника “покарання” у розумінні цього положення. Відповідно до німецького законодавства, такий захід не вважався покаранням, на яке поширювалася абсолютна заборона зворотнього в часі покарання, але вважався виправним та запобіжним заходом, спрямованим на захист суспільства від небезпечного порушника. Проте, так само як і засудження до ув'язнення, запобіжне тримання під вартою призводило до позбавлення свободи. Особи, до яких застосовувалося запобіжне тримання під вартою, трималися у звичайних в'язницях, хоч і в окремих приміщеннях. Незначні відмінності у режимі ув'язнення, порівняно зі звичайними в'язнями, які відбували покарання, у тому числі такі привілеї, як, наприклад, право носити власний одяг та обладнувати для більшої зручності свої камери, не могло сховати той факт, що не існувало істотної відмінності між відбуванням покарання у вигляді ув'язнення та наказу про запобіжне тримання під вартою. Не передбачалась достатня психологічна підтримка, спрямована

спеціально на ув'язнених в запобіжному триманні під вартою, для забезпечення запобігання вчиненню ними нових злочинів. Суд, тому, не міг погодитися з аргументом Уряду про те, що запобіжне тримання під вартою мало суто запобіжну, а не каральну, мету. Відповідно до Кримінального кодексу, накази про запобіжне тримання під вартою могли виноситися лише проти осіб, які неодноразово притягалися до відповідальності за кримінальні правопорушення певної тяжкості. З огляду на його необмежену тривалість запобіжне тримання під вартою цілком може вважатися додатковим покаранням та мати чіткий стримувальний ефект. Суди, які належали до системи кримінальної юстиції, були задіяні у винесенні та виконанні наказів про запобіжне тримання під вартою. Для умовного зупинення запобіжного тримання під вартою було необхідне судове рішення про те, що не існувало небезпеки вчинення затриманим нових серйозних злочинів – умова, яку може бути складно виконати. Отже, як видавалося, цей захід був серед найсуворіших, якщо не найсуворішим, який міг бути застосований відповідно до Кримінального кодексу Німеччини. Ураховуючи зазначене, Суд дійшов висновку, що запобіжне тримання під вартою за Кримінальним кодексом Німеччини слід було розглядати в якості "покарання" для цілей пункту 1 статті 7 Конвенції. Суд також не був переконаний доводом Уряду про те, що продовження тримання під вартою заявника стосувалося лише виконання покарання, накладеного на заявника судом. Оскільки на момент вчинення заявником правопорушення він міг триматися запобіжно від вартою лише на строк десяти років, продовження становило додаткове покарання, яке було застосовано ретроспективно згідно із законом, що набув чинності після вчинення ним правопорушення.

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 41: 50000 євро в частині моральної шкоди.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Цей стислий виклад рішення, підготовлений секретаріатом, не є обов'язковим для Суду.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe.

(www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.